

УДК 351:502

О.І. Матюшенко

аспірант
Класичний приватний університет**ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ**

Для створення оптимальної системи адміністративно-правового регулювання природо-користування й охорони навколишнього середовища в Україні необхідно використовувати сучасну зарубіжну теорію і практику, інтерес до якої викликаний, насамперед, прагненням запозичити найкращі напрацювання інших країн. Тому метою статті є аналіз досвіду економічно розвинених держав у сфері управління охороною навколишнього природного середовища та шляхів його адаптації до українських реалій.

У багатьох зарубіжних країнах уже склалося розуміння того, що економічний розвиток повинен припинити активну руйнацію довкілля. Відповідно до рекомендацій конференцій ООН з навколишнього середовища й розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992; Йоганнесбург, 2002), основними критеріями оцінювання прогресу в переході до сталого розвитку є заходи з подолання негативних тенденцій, створення сучасних технологій, науково-методичне забезпечення, масштаби позитивних результатів і створення умов сталого природокоистування, що включають наявність адекватної нормативно-правової бази та факт єдності цілей і волі в діях органів державної влади, бізнесу й населення в досягненні цілей сталого розвитку.

Ключові слова: державне управління, природоохоронна діяльність, природні ресурси, навколишнє середовище, екологія.

I. Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільство приділяє велику увагу проблемам контролю за забрудненням навколишнього середовища, упровадженню запобіжних природоохоронних заходів, заходів щодо ефективного використання природних ресурсів та екологічно чистих технологій. Концентрація зусиль світового співтовариства на цих проблемах як частині концепції сталого розвитку знайшла відображення у прийнятих Деклараціях про навколишнє середовище та розвиток (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.; Йоханнесбург, 2002 р.). Виходячи зі своїх потреб, світова спільнота формує, з одного боку, соціальне замовлення на певні види економічної діяльності, продукції та послуг, а з іншого – висуває такі вимоги до стану навколишнього середовища, виконання яких забезпечувало б його прийнятність для життя і здоров'я людини. Тому однією з основних цілей державного управління нашої країни в цьому напрямі є підвищення ефективності використання природних ресурсів і скорочення негативного впливу на навколишнє середовище.

Упродовж останніх років вийшла достатня кількість публікацій про результати різнопланових досліджень у сфері екологічного управління. Зокрема, загальні питання процесу екологізації суспільних процесів висвітлено у працях В. Шевчука, Ю. Саталкіна, В. Навроцького, В. Лук'янихіна [10]. Порів-

няння способів та методів екологічного управління в різних країнах світу здійснено в праці В. Лозанського [9]. Екологічні аспекти регіонального розвитку досліджено в праці Б. Буркінського та Н. Ковальової [2]. Питанням упровадження екологічного менеджменту на окремих промислових підприємствах присвячено дослідження В. Кислого, Є. Лапіна, М. Трофименка [6]. Визначення основних економічних інструментів, розкриття їх особливостей, аналіз системи платежів за забруднення навколишнього середовища і розміщення відходів та внесення пропозицій щодо її удосконалення стало об'єктом дослідження ряду вчених, таких як І. Александров, Н. Красовська, А. Половян [1], О. Веклич, В. Бугас [3], Н. Зиновчук [5] та ін.

При достатній вивченості різних питань у сфері охорони навколишнього середовища і природокоистування досвід зарубіжних країн у цьому напрямі представлений переважно з позиції екологічного права, тому, на нашу думку, потребує більш детального вивчення та опрацювання. Для створення оптимальної системи адміністративно-правового регулювання природокоистування й охорони навколишнього середовища в Україні необхідно використовувати сучасну зарубіжну теорію і практику. Зауважимо, що інтерес до зарубіжної практики державного управління й адміністративного регулювання у сфері природокоистування та охорони навколишнього середовища зумовлений, насамперед, прагненням запозичити найкращі напрацювання інших країн.

II. Постановка завдання

Метою статті є аналіз досвіду економічно розвинених держав у сфері управління охороною навколишнього природного середовища та шляхів його адаптації до українських реалій.

III. Результати

Державне управління в галузі охорони навколишнього середовища (екологічне управління) в зарубіжній практиці традиційно здійснювалося в межах існуючих державних структур, часом зі створенням спеціалізованих підрозділів для виконання природоохоронних функцій. Наприклад, у США тривалий час функції управління охороною вод та атмосферного повітря виконувало Міністерство охорони здоров'я; у Японії природоохоронні функції виконувало Міністерство зовнішньої торгівлі та промисловості, а також Міністерство будівництва. З розвитком екологічного законодавства в розвинених країнах були створені (переважно в 1970-х рр.) спеціальні державні структури. Як правило, в цих державах функціонують два види органів – консультативні (дорадчі) та виконавчо-розпорядчі. Сьогодні спеціальні органи функціонують практично в усіх державах світу, а завдання консультативних органів зводяться до інформування виконавчих органів влади про стан навколишнього середовища, прогнозування впливу на навколишнє середовище у процесі розроблення й реалізації проектів розвитку; пов'язування інтересів різних відомств, державного апарату з інтересами господарюючих суб'єктів, в основному монополій.

Більшість міжнародних фінансових інститутів і організацій вважають одним із пріоритетів своєї діяльності заохочення такого розвитку, який був би стійким і з економічного, і з екологічного погляду. Механізми охорони середовища в багатьох країнах являють собою екологічно орієнтовану сукупність структур, форм і методів управління природокористуванням. У їх складі, поряд з екологічними, наявні правові, адміністративні, громадські та інші форми й методи, що створюють систему економічних важелів і стимулів впливу, які забезпечують регулювання еколого-економічних інтересів між суспільством і природокористувачами, а також стимулюють природоохоронну діяльність природокористувачів [4, с. 49]. Згідно з положеннями законодавства, в більшості зарубіжних країн головними виконавчо-розпорядчими органами у сфері охорони навколишнього середовища є міністерства, служби, агентства, комітети, до завдань яких входить вироблення екологічної політики, розроблення й координація програм з охорони навколишнього середовища, опрацювання екологічних стандартів, моніторинг, надання науково-методичної, технічної та фінансової

допомоги регіональним і місцевим органам влади, забезпечення виконання вимог екологічного законодавства, міжнародне співробітництво.

Екологічне управління в Німеччині – це, в основному, справа земель. На федеральному рівні управління у сфері охорони навколишнього середовища здійснює міністерство з охорони навколишнього середовища, захисту природи та радіаційної безпеки, яке наділене переважно управлінськими функціями (планування й управління в галузі екологічної політики, підготовка законів і норм з управління) і не має виконавчих функцій у тому розумінні, що воно не відповідає за пряме виконання екологічного законодавства [8, с. 12–14]. Цьому міністерству підпорядковані: екологічна федеральна служба (виконує функцію підтримки роботи міністерства науковою експертизою, здійснює збір, обробку та підготовку екологічних даних, а також екологічну просвіту); федеральна служба захисту природи (здійснює охорону природи і ландшафтів); федеральна служба захисту від радіаційного впливу (здійснює управлінські функції в галузі використання атомної енергії, а також відповідає за державне зберігання ядерних матеріалів і радіоактивних речовин). Федеральним органом, відповідальним за дозволи для введення в обіг та випуск генноінженерно-модифікованих організмів, є Інститут Роберта Коха; за випуск біоцидів відповідає федеральне міністерство з охорони праці та трудової медицини, а за дозвіл на виробництво й використання засобів захисту рослин – Біологічний федеральний центр. Федеральні відомства мають право видавати основоположні приписи з питань мисливства, охорони природи і підтримки ландшафтів, відведення земель, організації територій і водопостачання тощо.

На природоохоронні органи земель і місцеву адміністрацію покладено функції проведення конкретних заходів з охорони навколишнього середовища. У землях з великою територією екологічне управління організовано на трьох рівнях: вищий рівень – це міністерство, основним завданням якого є підготовка законів (його підтримує кілька органів, які проводять наукові експертизи), середній рівень – органи, що здійснюють завдання з екологічного управління; нижчі адміністративні органи (комуни, округи, дрібні громади, державні екологічні центри), які здійснюють контроль за позадозвільними процедурами і дозволом менших об'єктів та видів діяльності, ніж на попередньому рівні, особливо у сфері охорони атмосферного повітря. Конкуруюча законодавча компетенція в Німеччині (коли земля може законодавствувати лише тоді й остільки, коли й оскільки Федерація не користується своєю

законодавчою компетенцією) поширюється на передачу землі, природних ресурсів у громадську власність чи інші форми суспільного господарства; на сприяння виробництва в сільському і лісовому господарстві, рибальство у відкритому морі та прибережних водах, а також охорону узбережжя; прибирання відходів, охорону повітряного басейну від забруднення і боротьбу з шумом [8, с. 16].

Крім цього, в Німеччині реалізація природоохоронної політики супроводжується прийняттям цілого ряду економічних і фінансових заходів, податкових стимулів, програм пільгового кредитування, субсидій на капітальні вкладення. Зокрема, закон про стягнення зборів за скидання стічних вод передбачає застосування економічних інструментів, які доповнюють заходи адміністративного характеру. Він містить економічні стимули для вжиття заходів щодо скорочення обсягу стічних вод і підвищення рівня їх очищення, а також для розроблення та впровадження прогресивних, мало- і безвідходних технологій. У встановлених цим законом межах особи, відповідальні за збір стічних вод, мають можливість обрати найбільш ефективні в економічному плані варіанти – від виплати штрафів до здійснення превентивних заходів. Щодо охорони атмосферного повітря, то існує Положення про компенсації, яке охоплює всі існуючі джерела викидів речовин-забруднювачів та надає компаніям більшої свободи вибору методів і засобів дотримання встановлених норм чистоти повітря [4, с. 227].

Особливе місце в системі природоохоронних органів Швеції посідає лісова адміністрація, яка здійснює управління лісами на всій території лісових земель країни. Її політика спрямована на вирішення двох рівноцінних завдань: захист навколишнього природного середовища та виробництво деревини. Крім того, лісова адміністрація Швеції здійснює нагляд за проведенням лісгосподарських заходів, лісооблікових робіт, а також контролює діяльність лісопромислових компаній і приватних фірм. До неї входять національна та регіональні ради з лісового господарства [9, с. 35]. Основну увагу приділено адміністративному контролю, лише останніми роками відзначається зростання інтересу до економічних методів. Базисом системи контролю є загальні законоположення, на основі яких видають дозволи й здійснюють контроль за різними видами забруднювальної діяльності та іншими видами впливу на навколишнє середовище.

У Королівстві Нідерланди на державні органи покладено вирішення проблем водокористання та охорони, а нормотворчі та інші повноваження органів водного контролю, порядок здійснення контролю за їх діяльністю з боку провінцій встановлює акт па-

ламенту. У Нідерландах встановлено єдину систему податку на паливо, плату за “забруднення повітря” і “шум дорожнього руху” та схвалено альтернативні варіанти реалізації цих заходів. Надходження від податків на паливо покривають усі витрати на санітарно-гігієнічні заходи (крім знешкодження ґрунту), вживання профілактичних заходів, компенсацію компаніям, субсидії на розроблення чистих технологій та організацію полігонів для захоронення хімічних відходів. За рахунок цих надходжень покривають також управлінські витрати підвідомчих установ, а витрати на знешкодження ґрунту повністю відшкодовують із загальних фондів. Так само діє система справляння зборів за очищення міських стічних вод. Місцева влада несе відповідальність за встановлення зборів, що відрізняються в різних містах. Загальна сума зборів не повинна перевищувати витрати міської влади на очищення природних і стічних вод. Надходження спрямовують на погашення витрат, будівництво та експлуатацію систем очищення природних і стічних вод, і їх не можна використовувати в інших цілях. Як правило, ці збори занадто незначні, щоб повністю покрити інвестиції на будівництво очисних споруд, тому з метою сприяння їх будівництву було створено систему безпосередньої видачі субсидій і позик під низькі відсотки.

Органи влади Іспанії стежать за раціональним використанням усіх природних ресурсів з метою збереження та поліпшення якості життя, а також охорони й відновлення навколишнього середовища, спираючись при цьому на необхідну колективну солідарність.

У Фінляндії органи влади різних рівнів мають великі права з надання різних пільг і знижок в оподаткуванні при придбанні природоохоронного обладнання. Крім податкових пільг, застосовують економічні заходи, не пов'язані з наданням фінансової допомоги, такі як збори, податки, якими оподатковуються напої в тарі одноразового використання. При цьому Фінляндія є найчистішою за скиданням стічних вод у комунальній системі водовідведення, ліквідацією відходів, лідирує за проведенням заходів з охорони вод, боротьби з розливами нафти, і це є підсумком програми екологічного виховання із самого дитинства. Одним із напрямів такого виховання є формування ощадливості. Економія електроенергії, води, паперу, одягу наявна всюди в цій країні, а ощадливість – ознака способу життя фінів.

Повністю контролюється навколишнє середовище та якість життя в Португалії, де держава зобов'язана запобігати забрудненню середовища і його наслідкам через власні органи, сприяти наданню екологічної спрямованості різних сфер політики, розробленої і проведеної на галузевому рівні.

Формування органів державного екологічного управління у США сягає початку XIX ст. (першим федеральним відомством була служба національних парків). У наш час у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища США можна виділити три рівні державного управління: федеральний, штатів і місцевий, – які перебувають у тісній взаємодії на основі угод, планів, програм і проєктів, що втілюються на виконання екологічних вимог законодавства [7, с. 117–118]. Після реорганізації управління в галузі охорони навколишнього середовища у зв'язку із загостренням екологічної кризи федеральний уряд залишив за собою виконання завдань з визначення політики, здійснення загального керівництва та контролю в галузі природоохоронних заходів, надання технічної, фінансової та іншої допомоги, а до штатів перейшли основні обов'язки з практичної реалізації федеральної політики. Екологічне управління на місцевому рівні також вирішує завдання щодо охорони природи. У деяких штатах США функції управління охороною навколишнього середовища передано неспеціалізованим органам: місцевого планування, архітектури та будівництва, охорони здоров'я, комунального господарства, транспорту, поліції тощо. В інших утворені спеціальні підрозділи – департаменти охорони навколишнього середовища. Функції охорони навколишнього середовища за змістом неоднакові в різних муніципалітетах. У більшості випадків увагу звернено на раціональне використання й охорону земель, вод, атмосферного повітряного благоустрою та боротьбу із забрудненням територій твердими відходами. Також приділено увагу охороні рослинного і тваринного світу, боротьбі з шумом тощо.

В Австрії прерогативою федерації є гірничая справа, лісове господарство (включаючи пасовища), водне право, регулювання стану та утримання водосховищ, встановлення загальних принципів законодавства, а у віданні земель – видання конкретних законів і виконавча діяльність з питань природних джерел, захисту рослин від захворювань і шкідників, перевірки на сумісність із навколишнім середовищем проєктів, що справляють значний вплив на нього. Слід звернути увагу на те, що в Австрії промисловим підприємствам на здійснення заходів з очищення стічних вод і охорони водних об'єктів, повітряного середовища, обробки та вторинного використання відходів надається допомога у формі позик під відносно невеликі відсотки (6%) на період до 10 років (у виняткових випадках – на 15 років). Така відсоткова ставка являє собою найвищий рівень субсидування вартості кредиту урядом. Фінансова знижка надається власникам автомобілів, що використовують мало забруднювальний бензин,

або при переведенні їх на таке паливо. Це сприяє розробленню нових екологічно чистих технологій [11, с. 22].

У Великій Британії міністерство у справах навколишнього середовища виконує в основному координаційні функції та здійснює контроль із загальних питань, оперативне ж управління здійснюється переважно органами місцевої влади (місцевими громадами) [8, с. 92]. Так само з метою мінімізації екологічних ризиків широко застосовують податковий метод, що стимулює підприємства впроваджувати ресурсозбережні технології та знижувати техногенні навантаження на навколишнє середовище. Додаткові надходження до бюджету за рахунок екологічних податків спрямовуються на фінансування спеціальних державних програм з підвищення ефективності використання природних ресурсів та скорочення забруднення навколишнього середовища в різних галузях економіки, в яких створюється найбільша кількість небезпечних речовин-забруднювачів.

Головна мета природоохоронної політики Данії полягає в охороні навколишнього середовища й запобіганні забрудненню повітря, води і земель, а також у контролі за шумовим забрудненням. Діяльність данського суспільства з охорони навколишнього середовища базується на таких головних принципах: оцінка об'єкта й засобів вирішення проблеми; "забруднювач" сплачує природоохоронні витрати. На підставі матеріалів, розроблених і отриманих від місцевих органів влади, регіональна влада картографує джерела й поля забруднення на навколишніх територіях і готує докладний звіт про стан навколишнього середовища. Він лягає в основу розроблення планів, що стосуються поліпшення якості навколишнього середовища, розміщення підприємств і скидання відходів. Крім цього, муніципалітети планують районне тепlopостачання, обсяг стічних вод, водопостачання, використання водотоків, на їх основі повинні проводитися всі природоохоронні заходи [11, с. 6]. У Данії довкілля стало незалежною сферою діяльності, в якій завдання вирішують міністерство навколишнього середовища, регіональна (на рівні округу) і міська влада. Окружні та міські органи виконавчої влади несуть відповідальність за оперативне управління навколишнім середовищем. Окружні органи управління країни здійснюють функції планування, контролю та визначення напрямів діяльності в регіональному масштабі, а муніципалітети – на міському рівні. Проблеми забруднення, насамперед, досліджуються на місцях. Міська влада найближче стоїть до екологічних проблем, які на неї покладені, і знання нею місцевої комуни вважається важливим чинником у справі гнучкого й обґрунтованого

управління навколишнім середовищем. Витрати на охорону навколишнього середовища в Данії становлять приблизно 4% від усього бюджету країни, при цьому основна частина (понад 90%) цих коштів надходить з міського бюджету. Витрати регіональної та центральної влади становлять меншу частку (3 і 6% відповідно). Основна частина муніципальних витрат іде на будівництво та експлуатацію різних очисних споруд. Основним джерелом природоохоронного фінансування в комунально-міському секторі є податки та плати, а також плата користувачів.

IV. Висновки

Як бачимо, в багатьох зарубіжних країнах на сьогодні вже склалося розуміння того, що економічний розвиток повинен піти іншим шляхом, припинивши настільки активно руйнувати довкілля. Відповідно до рекомендацій конференцій ООН з навколишнього середовища й розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.; Йоганнесбург, 2002 р.), основними критеріями оцінювання прогресу в переході до сталого розвитку у сфері збереження навколишнього середовища та використання природних ресурсів, поряд із заходами з подолання негативних тенденцій, створенням сучасних технологій, науково-методичним забезпеченням і масштабами позитивних результатів, може слугувати створення умов сталого природокористування, що включають наявність адекватної нормативно-правової бази та факт єдності цілей і волі в діях органів державної влади, бізнесу й населення в досягненні цілей сталого розвитку. Отже, необхідно також знайти оптимальне поєднання в діяльності інститутів громадянського суспільства та державних структур у сфері охорони природи. При цьому розвиток громадянського суспільства ні в якому разі не повинен здійснюватися за рахунок послаблення держави або відсторонення від виконання наданих їй функцій у галузі охорони навколишнього середовища, природокористування та забезпечення екологічної безпеки. Особливо важливо всіляко зміцнювати державно-владні органи, що забезпечують законність і правопорядок у цій найважливішій сфері. Основними напрямками поліпшення ефективності у сфері охорони навколишнього середовища в Україні є передача більших повноважень органам самоврядування, формування системи екологічного виховання та нових економічних стимулів для виробників у сфері забруднення середовища

й природокористування (штрафи, пільги, кредитування, мотивація).

Список використаної літератури

1. Александров И. Институциональная составляющая механизма экономико-экологической безопасности хозяйственных систем / И.А. Александров, А.В. Половян, Н.С. Красовская // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Сер.: економічна. – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – Вип. 103–1. – С. 123–130.
2. Буркинский Б.В. Экологизация политики регионального развития / Б.В. Буркинский, Н.Г. Ковалева ; НАН Украины ; Ин-т проблем рынка и экономико-экологических исследований. – Одесса : ИПРЭИ НАНУ, 2002. – 328 с.
3. Веклич О.О. Потрібен «євроремонт» економічного механізму екологічного регулювання / О.О. Веклич, В.В. Бугас // Вісник НАН України. – 2006. – № 3. – С. 49–57.
4. Джангиров Д.А. Развитие экономического инструментария природопользования в регионе : монография / Д.А. Джангиров. – М. : МИСОН, 2010. – 350 с.
5. Зиновчук Н.В. Плата за загрязнение окружающей природной среды в сельском хозяйстве Украины: проблемы применения / Н.В. Зиновчук // Таврійський науковий вісник : зб. наук. праць ХДАУ. – Херсон : АЙЛАНТ, 2006. – Вып. 43. – С. 223–228.
6. Кислый В.Н. Экологизация управления предприятием / В.Н. Кислый, Е.В. Лапин, Н.А. Трофименко. – Сумы : Университетская книга, 2002. – 238 с.
7. Краснова И.О. Экологическое право и управление в США / И.О. Краснова. – М. : Байкальская Академия, 2002. – 163 с.
8. Кремер Л. Экологическое право Европейского союза / Кремер Людвиг, Винтер Герд ; [отв. ред. проф. О.Л. Дубовик]. – М. : Городец, 2007. – 144 с.
9. Лозанський В.Р. Екологічне управління в розвинутих країнах світу порівняно з Україною / В.Р. Лозанський. – Х. : УкрНДЕП, 2000. – 68 с.
10. Лук'янихін В.О. Екологічний менеджмент у системі управління збалансованим розвитком : монографія / В.О. Лук'янихін. – Суми : Університетська книга, 2002. – 316 с.
11. Устойчивое развитие : ресурсы России / [под общ. ред. Н.П. Лаверова]. – М. : Изд. центр РХТУ им. Д.И. Менделеева, 2004. – 212 с.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2013.

Матюшенко Е.И. Опыт управления охраной окружающей природной среды в экономически развитых странах

Для создания оптимальной системы административно-правового регулирования природопользования и охраны окружающей среды в Украине необходимо использовать сложившуюся современную зарубежную теорию и практику, интерес к которой вызван, прежде всего, стремлением заимствовать лучшие наработки других стран. Поэтому целью исследования

является анализ опыта экономически развитых государств в сфере охраны окружающей природной среды и путей его адаптации к украинским реалиям.

Во многих зарубежных странах уже сложилось понимание того, что экономическое развитие должно прекратить активное разрушение окружающей среды. В соответствии с рекомендациями конференций ООН по окружающей среде и развитию (Рио-де-Жанейро, 1992; Йоханнесбург, 2002), основными критериями оценки прогресса в переходе к устойчивому развитию являются мероприятия по преодолению негативных тенденций, создание современных технологий, научно-методическое обеспечение и масштабы позитивных результатов, создание условий устойчивого природопользования, включающих наличие адекватной нормативно-правовой базы и факт единства целей и воли в действиях органов государственной власти, бизнеса и населения в достижении целей устойчивого развития.

Ключевые слова: государственное управление, природоохранная деятельность, природные ресурсы, окружающая среда, экология.

Matyushenko O. The experience management of environment protection in the developed countries

In modern development stage the society pays great attention to the problems of environment pollution monitoring, implementation of preventive environmental measures and measures for efficient use of natural resources and environmentally friendly technologies.

To create an optimal administrative and legal system of environmental management in Ukraine it is necessary to use modern foreign theory and practice, which is especially interesting for us because of our desire to borrow all the best that has been accumulated in other countries. Therefore the aim of this article is to analyze the experience of economically developed countries in the field of environmental management and ways of its adaptation to the Ukrainian context.

Many foreign countries have already understood that economic development should stop the rampant environmental destruction. According to the recommendations of the UN conference on environment and development (Rio de Janeiro, 1992; Johannesburg, 2002), the main criteria for progress' evaluation in transfer towards sustainable development are measures to overcome the negative trends, creation of modern technologies, scientific and methodological support, the positive result extents and sustainable environmental management condition, including the availability of an adequate statutory conditions and fact of the unity of purpose and faith of the public authorities actions, business and people in the achievement of sustainable development.

It is necessary to find the optimal combination in civil society activities and government agencies – civil society should not be done at the expense of the state. It is more important to strengthen government that is insuring the law and order in this major sphere.

The main directions of improving effectiveness at the environmental protection sphere in Ukraine are: empowering governments, forming environmental education system, creation of new economic incentives for producers in environmental pollution and environmental management.

Key words: public administration, environmental activities, natural resources, environment and ecology.